Scris de Florin Rusu
Miercuri, 03 August 2011 21:29

Cunoasterea din ce in ce mai vasta si mai dispersata este unul dintre motivele pentru care orice forma de planificare, fie ea a statului sau a conducerii corporative, este ineficienta. Daca adaugam la aceasta puterea din ce in ce mai ridicata a administratorilor, fie ei guvernamentali sau corporatisti, rezultatul nu poate fi decat unul singur, care a dus de altfel la declansarea actualei crize: riscul sistemic.

Deciziile economice, si nu numai, in actuala lume globalizata, caracterizata de o cunoastere din ce in ce mai vasta si dispersata, sunt luate de oameni din ce in ce mai putini si investiti cu puteri mai mari. Daca in domeniul politic lucrurile par sa involueze, in domeniul economic se observa, in ultimul timp, o schimbare, o intensificare a ceea ce Joseph Schumpeter numea procesul de „distrugere creatoare”. Corporatii traditionale ca Lehman Brothers sau Bear Stearns dispar peste noapte, in timp ce unele noi precum Google sau Twitter pot aparea de nicaieri.

In timp ce radioului i-a luat 38 de ani, iar televiziunii 13 ani pentru a atinge o audienta de 50 milioane de persoane, Internetului i-au trebuit doar 4 ani, IPod-ului doar 3, iar Facebook-ului doar 2 pentru a reusi acelasi lucru. In acest context, nu este surprinzator ca din indexul S&P 500 initial din 1957 au supravietuit doar 100 de companii.

Un alt minus al corporatismului modern este acela ca managerii seamana extrem de mult cu birocratii statului. Desi se prezinta ca adevarati campioni ai pietei libere, in practica ei sunt un obstacol in calea acesteia. Ei se aseamana mai mult planificatorilor centrali, in tentativa lor de a organiza cooperarea a mii de persoane din mii de locuri, decat antreprenorilor de moda veche, ce cautau oportunitati de obtinere a profitului printr-o utilizare mai rationala a resurselor si promovarea de inovatii.

Potrivit WSJ, Jack Welch de la General Electric’s ar putea fi ultimul reprezentant al fauritorilor de corporatii. Insa chiar si acesta a declansat un razboi birocratiei corporatiste. Pentru ca, in esenta, corporatiile sunt birocratice, iar managerii - simpli birocrati. Tendinta lor fundamentala este cea de a se perpetua. Sunt prin definitie dusmanii oricarei schimbari. Birocratii (de stat sau corporatisti) au fost conceputi si insarcinati nu cu sustinerea fortelor pietei libere, ci cu

contracararea „distrugerii creatoare” provocata de acestea.

Clayton Christensen, autorul „Dilemei inovatorului“, a radiografiat fenomenul prin care corporatiile-lider de piata au ratat oportunitatile aduse de transformarile revolutionare din variate industrii: computerele clasice (inlocuite de laptop-uri), telefonia clasica (surclasata de cea mobila), fotografia (filmul inlocuit de suportul digital) si chiar si bursa (care s-a mutat intre timp pe suport online). Concluzia autorului: liderii pietei din acel moment nu au esuat din cauza managementului prost, ci tocmai pentru ca au urmat intocmai manualele de management bun. Au ascultat prea mult de propriii lor consumatori, au studiat prea atent trendurile pietelor si au alocat capitalul catre inovatii care promiteau cele mai mari profituri. In acest proces, care se baza pe cunostinte considerate sigure (si absolute), au ratat inovatiile revolutionare care au deschis industriile in care activau catre noi consumatori, initial de nisa, care in timp au devenit clasice si au distrus lumea in care acesti birocrati traiau.

Ce ignora vechile corporatii, precum bancile si industria auto, printre cele mai lovite de actuala criza, este ca nu numai produsele evolueaza, ci si cunostintele, atat calitativ, cat si cantitativ. Iar un grup de birocrati, indiferent cat de puternici au devenit si cat de priceputi au fost la timpul lor, nu pot tine pasul cu evolutia cunoasterii. Pentru a nu introduce riscuri sistemice in economie, e nevoie de o descentralizare a deciziei nu numai la nivel statal, ci si la nivel corporatist. Nu numai statele, ci si corporatiile trebuie sa-si externalizeze activitatile. Altfel, vor intra si unele, si altele in faliment sub „distrugerea” creatoare a pietei.

Peter Drucker numea managementul „cea mai importanta inovatie a secolului XX”. Si probabil ca a fost. Tehnica de a conduce mari corporatii, al carei pionier a fost Alfred Sloan (General Motors), a fost poate o necesitate istorica, in conditiile in care costurile tranzactionale se majorasera considerabil. Doua fenomene economice inrudite, cel al economiilor de scala si cel al costurilor tranzactionale, au condus la crearea corporatiilor moderne. O alta lege economica, cea a diminuarii profitului, parea a fi singura care limita cresterea dimensiunilor corporatiilor.

Economistul britanic Ronald Coase, laureat al premiului Nobel pentru economie in 1991, la inceputul erei Internetului, a fost cel care a pus bazele managementului corporativ, in lucrarea sa „Natura Firmei” din 1937. Acesta sustinea necesitatea corporatiilor ca urmare a cresterii costurilor tranzactiilor.

In lumea relativ simpla a lui 1776, an in care Adam Smith a publicat „Wealth of Nations“, urmarirea de catre fiecare individ a propriului interes si contractele bilaterale semnate de

acestia erau suficiente pentru a asigura avansul economic. 100 de ani mai tarziu, relatiile economice pentru producerea unor bunuri din ce in ce mai complexe cerea noi forme de organizare a productiei. Iar „corporatia” parea raspunsul corect. Devenise din ce in ce mai complicat si mai costisitor sa cauti, sa gasesti si sa angajezi persoana potrivita la timpul potrivit pentru o sarcina precisa, sa identifici resursele necesare, sa renegociezi preturile si sa pazesti secretul unei operatiuni comerciale pe o piata libera. Cu toate ca era evident si pentru economistul englez ca o corporatie nu poate fi la fel de eficienta in alocarea resurselor umane si a capitalului ca o piata libera, Coase sustinea ca aceste lipsuri erau compensate prin reducerea costurilor tranzactionale.

De atunci insa, abilitatea de a coopera si de a se sincroniza in absenta unor indicatii planificatoare a persoanelor de pe diferite continente cu diferite specializari si interese a crescut considerabil. Cunostintele s-au dispersat, dar comunicarea intre detinatorii acestor cunostinte (implicit scaderea costurilor de tranzactionare) a fost facilitata de dezvoltarea telefoniei, Internetului etc. Produse complicate precum Wikipedia sau sistemul de operare Linux pot fi concepute acum fara nicio structura corporatista.{jcomments on}